

"Overwintering in spleetvormige ruimten in gebouwen"
(o.a. spouwmuuren / dilatatievoegen)

Hoe vinden we die verblijfplaatsen dan?

Het antwoord komt o.a. uit dit kasteel

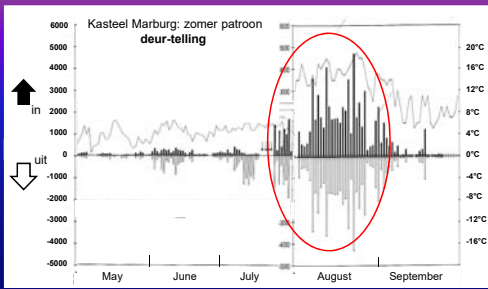

Zichtbaar in winter : 100 - 300 gewone dwergvleermuizen

Deurteller: > 5000 vleermuizen aanwezig in de winter

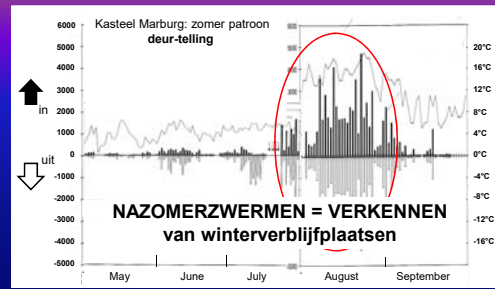
Deurteller telt heel precies in- en uitvliegende vleermuizen

Ref: Simon, M., S. Huttenbugel & J. Smit-Viergutz, 2004. / Sendor, T., 2002

Piek van zwermen: eind juli tot eind augustus.

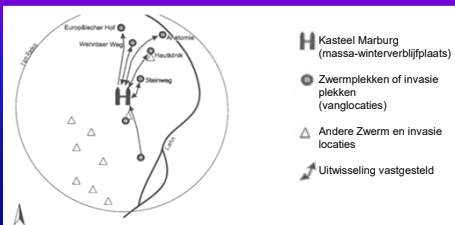
Jaarrond vleermuizen gevangen en geringd: 13.000 individuele dwergvleermuizen

Piek van zwermen: eind juli tot eind augustus.

Jaarrond vleermuizen gevangen en geringd: 13.000 individuele dwergvleermuizen

Gewone dwergvleermuizen bezoeken verschillende zwermplekken per nacht!

Kunnen wij dit nazomer zwermen gebruiken als indicator voor winterverblijfplaatsen van gewone dwergvleermuizen ?

Eerdere ervaringen in Nederland

De Inktpot in Utrecht

70 jaar lang overlast van dieren in voorjaar en najaar.

Vondsten van vleermuizen bij verbouwingen in de winter.

Waarnemingen van >100 tegelijkertijd zwermende vleermuizen in augustus

Tilburg - Gerechtsgebouw

30 jaar lang overlast van dieren (maart/april en augustus-september)

Jaarrond opnamen van vleermuizen (Anabat)

Plekken in zwermgedrag in augustus en september

Zoogdiervereniging

Regelink / Zoogdiervereniging

Nazomerzwermen = indicator voor winterverblijfplaatsen

Gewone dwergvleermuis

Periode: eind juli – midden september

Piek in augustus

Tijdstip in de dag: +2 uur na zonsondergang tot -2 (-1) uur voor zonsopkomst

Piek tussen 0.00- 3.00 u. (NACHTELIJK ZWERMGEDRAG)

Weersomstandigheden: niet te koud, geen harde wind, geen regen

Optimaal weer: warme nachten met geen of weinig wind

Observatiemethode:

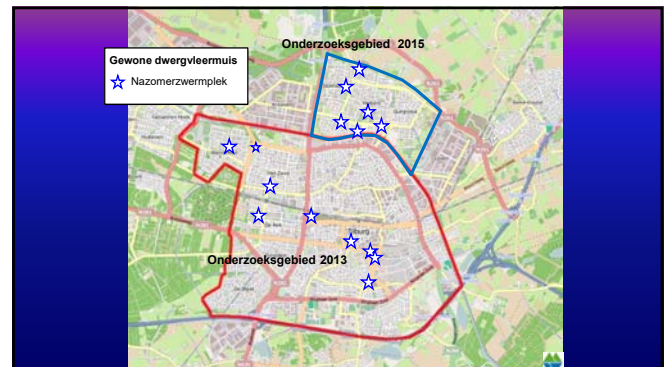
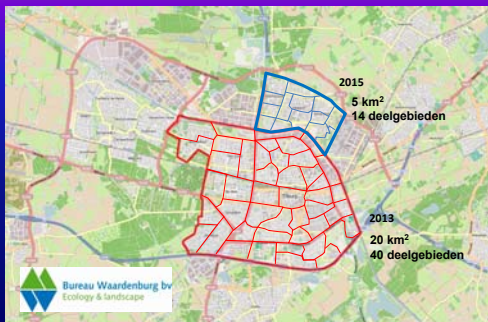
- Goed hoorbaar op detector (behalve bij hoge gebouwen) → zaklamp!
- Goed zichtbaar (gedrag lijkt op het ochtendzwermen)

Nazomer zwermgedrag bij de Anna Palownahof in Tilburg

Veel zwermen dichtbij de ingang, veel naderingen en landingen, maar zelden een naar binnen kruipend dier.
Midden in de nacht, geen uitvliegers en geen zwermen 's ochtens vroeg

Stadsbreed onderzoek: Tilburg 2013 & 2015

Enkele voorbeelden uit Tilburg...

Enkele voorbeelden uit Tilburg...

Enkele voorbeelden uit Tilburg...

Enkele voorbeelden uit Tilburg...

Enkele voorbeelden uit Tilburg...

Enkele voorbeelden uit Tilburg...

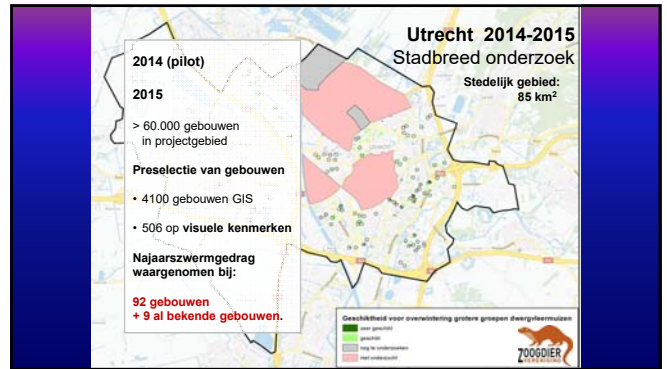
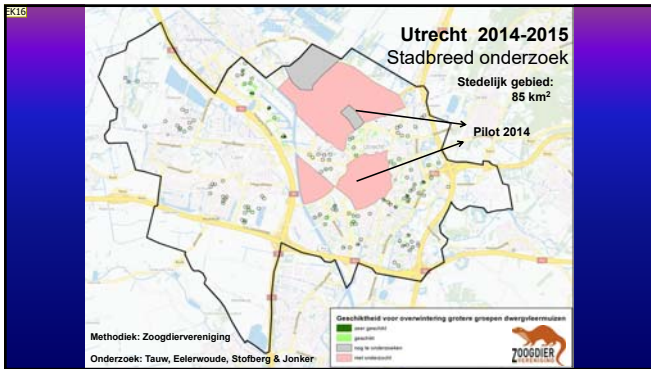
Enkele voorbeelden uit Tilburg...

Enkele voorbeelden uit Tilburg...

Conclusie:
Nazomerzwermen
 kan goed gebruikt worden als winterverblijfplaatsindicator

maar
 nazomerzwermen
 =
 locaties verkennende vleermuizen !

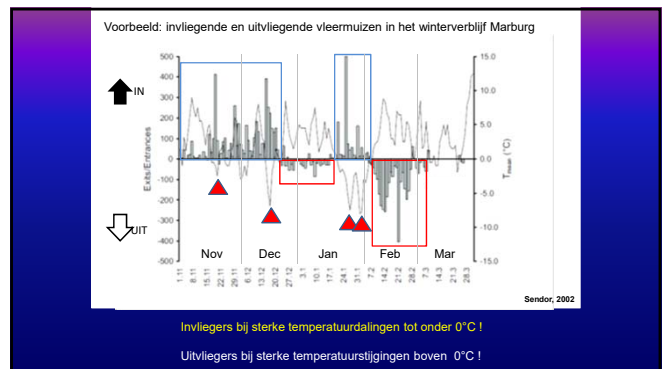
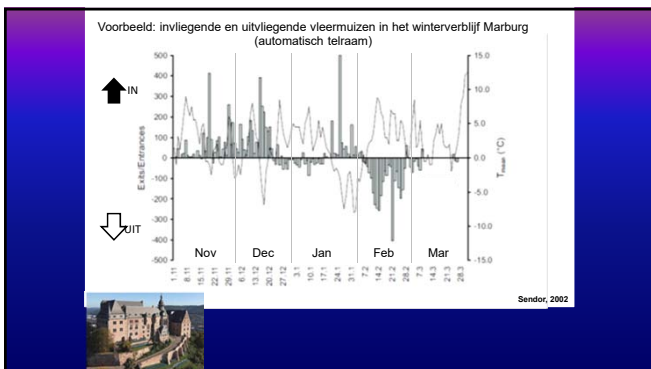
Hoe kan je de werkelijke aanwezigheid van overwinterende vleermuizen vaststellen?

Conclusie:
Nazomerzwermen
 kan goed gebruikt worden als winterverblijfplaatsindicator

maar
 nazomerzwermen
 =
 locaties checkende vleermuizen !

Hoe kan je de werkelijke aanwezigheid van overwinterende vleermuizen vaststellen?

- Zwermgedrag bij (aanhoudende) vorst.
- Waarnemingen van dieren in winterslaap

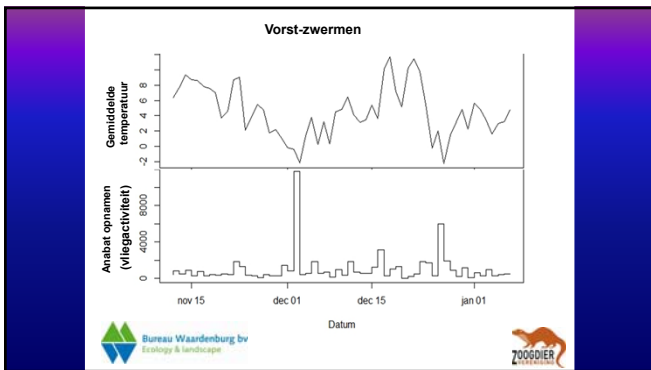
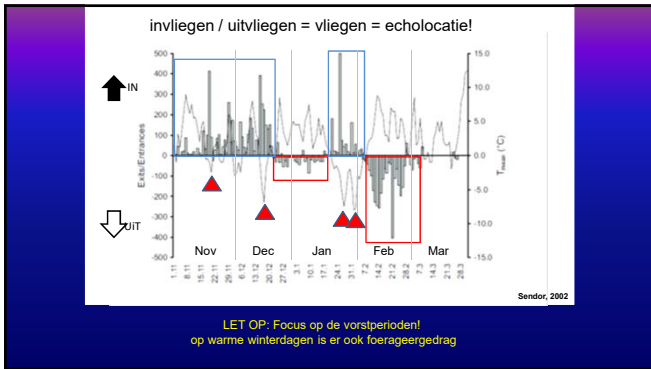

EK16

Heb je ook een kaartje zonder de resultaten?
Dan kun je daarmee beginnen.
Na een korte uitleg volgt dan meteen de dia met de
resultaten.

Heb je ook gechecked of je deze data mag presenteren van
Tauw en de gemeente Utrecht. Gezien het Tauw Logo?
Er zitten mensen van de gemeente Utrecht in de zaal en
misschien ook wel van Tauw?

Erik Korsten; 6-9-2015

Enkele andere observaties

- De meeste massawinterverblijfplaatsen worden vooral in stedelijk gebied gevonden.
- De winterverblijfplaatsen van gewone dwergvleermuizen in NL zijn vaak grote moderne gebouwen die niet altijd herkend worden als potentiële verblijfplaats.
- Deze winterverblijfplaatsen hebben vaak grote aantallen individuen.

En zijn daarmee zeer kwetsbaar voor algemene stedelijke ontwikkelingen zoals sloop/nieuwbouw, renovatie en na-isolatie.

En eenvoudige ingrepen kunnen ook al grote gevolgen hebben.

Dankwoord

Tilburg Stadsbrede Inventarisatie
Bureau Waardenburg / gem. Tilburg

Tilburg – Vleermuizen in het Kantongerecht
Regelink Ecologie & Landschap 2009
Zoogdiervereniging 2015

**Utrecht Onderzoek naar
massa-winterverblijfplaatsen**
2014 Zoogdiervereniging / Tauw/gem.Utrecht
2015 Zoogdiervereniging / Eelenwoude / gem. Utrecht

Vleermuizen in Hoogbouw
Zoogdiervereniging, Bureau Waardenburg
Mark Bijlendijk, EcoGroen, Hans Huijtema

Verrassende vondst in 's-Hertogenbosch
Peter Twisk

Bureau Waardenburg
Floris Snelkermans
Marsijn Boorman

Zoogdiervereniging
Marcel Schellekens
Herman Limpens

Gemeente Utrecht:
Hans Kruse / Gitty Korsuize

Gemeente Tilburg
Mischa Giesen

Contact:

Enik Korsten:
e.korsten@buwa.nl

Eric Jansen
eric.jansen@zoogdiervereniging.nl

Nog tijd?

Gewone dwergvleermuizen vliegen in de winter dus ook bij vorst!

<https://youtu.be/9fVwlpdcQs>